

בס"ד, כ"ו אדר א' תשע"ו

לכבוד מורנו הגה"ג מוהר"ש בראנדסדארפער שליט"א

אחדשה"ט ונשיקת עפרות זהב רגליו, הנני להעיר בקשר למכתבו שנתפרסם בימים האחרונים, שכמדומה שבכמה פרטים נותן מקום לבעל דין לטעות, וכמדומה שכדאי לתקן הדברים.

א. ז"ל מעכת"ר "והנה קמו המערערים וטוענים שאע"פ שאין רואים **נפירות** במקום צומת הגידין אבל עצם **החומר** יורד גם במקום צומת הגידין" ... "והנה לפ"ז לא הבנתי טענת המערערים שטוענים שאע"פ שאין רואים שום **נפירות** והגידים שלימים רק בזה שהם רואים **שחומר הזריקה** יורד על מקום צומת הגידין **(לפי טענתם שהם מומחים בזה)**".

נב. לפי מיעוט הבנתי, אין הנושא כאן נפירות וחומר, ואין כאן שני מקרים שונים. מה שהעדה"ח פוסלת זה מקרים שאין נפירות, אלא ש"החומר" עצמו מגיע עד בין הגידים עצמם או שאין נקלף בקלות. גם א"צ שום מומחיות כדי לראות את "החומר". ולגופו של ענין כפה"נ אין כאן "חומר" אלא **קרום**, (וכפה"נ הגוף מייצרו כתגובה לחומר, ויתכן שהוא מוגדר כ"דלקת בלתי זיהומית", שאינה אלא נפירות בעלמא ותו לא), ולפעמים יש יותר (ואז העדה"ח פוסלים וכנ"ל), ולפעמים פחות.

כפי שהסבירו לי הבודקים בעדה"ח, אין כאן חידוש בהוראות עצמם, אלא שבעבר כשהיתה דלקת מסוג כזה, היה הדבר מורגש במישוש מבחוץ במקום צוה"ג, (והיא התופעה הנזכרת בקנה בשם ח"א סי' מז-ט). ואילו עתה נשתנתה התופעה, ואינה מורגשת מבחוץ אף כשהיא מגיעה למקום צוה"ג ממש, ולכן מוכרחים כעת לפתוח כל שוק ולבדוק אם יש בו החומר/הקרום הנ"ל עד מקום הגידים עצמם.

ב. עוד כתב מעכת"ר "והנה בענינינו זה ברור שכל הנפירות שנתהווה מהזריקות היא מחמת שהחומר אינו נספג כראוי **והחריפות של החומר שורף ומכלה שם הבשר מסביבו** וזה קורה רק מיד כשנכנס החומר בעוף והמציאות היא שאינו משתנה לגריעותא מיום ליום ואין לזה שייכות לכל מיני ריעותות ודלקות שמכלים הבשר וכל זמן שאינה מעלה ארוכה משתנה לגריעותא מיום ליום".

נב. לכאוי נראה שמעת"ר מודה שהחומר חריף, והוא חומר השורף ומכלה הבשר, ומחדש שרקבון המוזכר בפוסקים בסי' נ"ו (בט"ז ובש"ך שם – נימוח ונרקב) הוא דוקא רקבון כזה שמידרדר והולך, וצ"ע בחידוש זה. אבל אין הדברים כן כלל, אין כאן כילוי בשר כלל, אלא קרום המתקלף מעל הבשר הנשאר בריא לגמרי. והחומר אינו חריף, ולפי דברי הרופאים אין שום סיבה שהוא יפגע בבשר או בגידים ויזיק להם. ו"הנפירות" אינה בשר רקוב או מקולקל או כל כיו"ב, אלא קרום הנוצר כתגובה של הגוף לגירוי של החומר.

קרום זה מתקלף בעדינות ובשלימות מעל הבשר והגידים, ותחתיו רואים את הגידים והבשר שלמים ובריא, בלי שרואים שום שייכות בין הקרום הזה לבשר ולגידים עצמם, ולא שום שינוי בבשר ובגידים עצמם.

ג. ועוד, והוא העיקר. לפו"ר אין מענה בדברי מעכת"ר לטענות הרנ"י. רנ"י לא טוען מסברא בעלמא שקרום זה נחשב כלקותא, וממילא שהכל פסול משום ריעותא ואין בקיאות בבדיקה. עיקר טענתו שלפי דבריו מצא כעשרים אחוזים של טריפות גמורות ברגל זו שיש בה קרום זה, ושוב אחרי הנחה זו בונה את ההנחה השניה, שממילא נחשב שהוכח כבר שקרום זה גורם לנזק לגידין, ושוב נחשב כריעותא מחמת עצמו ואפי' כשלא רואים נזק הניכר לעין א"א להכשיר כיון דאיתרע ואין אנו בקיאות בבדיקה.

לפי מה שהבנתי, רבני ובודקי העדה"ח (וגם אחרים) טוענים לעומתנו שלא ראו מעולם עשרים אחוזים אלה של טריפות גמורות, ואף לא רואים כלל שתהיה ברגל שיש בה את הקרום הזה שום ריעותא בגידים עצמם יותר מהרגיל. ומה שהוא הראה כדוגמא לטריפה גמורה, לפי דעתם אין בה פגם כלל. ואלו שלדבריו מוכנים

להעיד כדבריו, מודים כולם שסומכים על מומחיותו שלו בהגדרת גידים אלו כטריפות גמורות. (ובר מן כל דין, יש לדון לגבי ההנחה השנייה שלו, שמשוכח [אילו אכן היה מוכח] שגורם לעשר או עשרים אחוז טריפות גמורות נחשב כבר למצב של ריעותא, ד"ל דריעותא היינו רק במצב של יותר מחמשים אחוז טריפות, שהמצב שלפנינו גורם לנו לספק גמור במצב הגידין, וכן נראה במנח"י וקנה בשם חז"ל להלן באות ד'. גם יש לדון דסוכ"ס באופן שמקלפים הקרום ואין רואים שום ריעותא בגידין אין לחוש לזק בגידין שאינו ניכר, שזה לא הוכח מעולם שגורם גם לכזה נזק, וכבר הוזכרה סברא כע"ז בקנה בשם שם בסי' מ"ח, וצ"ע).

[נ"י במכתבו מפרט כמה מיני טריפות גמורות שמצא. א. גידים קרועים. ב. גידים שחורים כזפת. ג. בקילוף הקרום נקלף עמו גם רוב הגיד ונשאר גיד דק כניילון שקוף ממש. ד. גידים שנתמסמו, הנמחים בין האצבעות. לפי מה ששמעתי מהבודקים. א. גידים קרועים, לא ידוע על עליה מיוחדת באחוזים של גידים קרועים בעופות אלו, וקשה לקבל שיש כ"כ הרבה גידים קרועים באופן כזה שהקרע לא יהיה ניכר בבדיקה הרגילה בעדה"ח הנעשית ברגל התחתונה. גם צריך בירור היטב אם לא נקרעו הגידים בשעת פתיחת השוק שלא בזהירות. ב. גידים שחורים כזפת, נדמה לי שאינו אלא משל. ג. רוב הגיד מתקלף עם הקרום. כמדומה שאינו מקלף מספיק בזהירות, ועוד שהוא מדבר בדרי"כ על עופות שכבר נמלחו והקילוף בהם קשה יותר. ובר מן כל דין, לא ידענא מנ"י שצריך לקלף הקרום, ומה שמתקלף עמו לא נחשב מן הגיד. ד. גידים שנתמסמו. לכאוי זו הטענה העיקרית. לפי טענתו נמצאו גידים רכים באופן חריג, דומים לפלסטלינה – כהגדרתו. אחרים שראו את אותם גידים טענו שלא ראו שום הבדל בינם לבין גידים אחרים. גם צריך בדיקה אם לא היו מוצאים כה"ג גם בעופות אחרים בלי בעית הזריקה. בע"פ הוא דיבר גם על שינוי מראה בגידין והתקשות הגידין, וצ"ע בגדרי הטריפות בזה בכלל, וגם במציאות לא ראוהו אחרים. והנה כל זה צריך בירור אמיתי ותשובות ברורות, ואף בירור באופן כללי, אם אכן אין אחוזים גבוהים יותר של טריפות ברגל זו דוקא – טריפות מכל סוג שהוא].

ד. לגופה של הוראת מרן זצ"ל בקנה בשם סי' מ"ז, שכל שאין הקרום (שהוא מגדירו שם כליחה טבעית שבין הגידים שנקרשה ונתקשתה) נקלף בקלות מעל הגידים יש להטריף, משום שחושש לקלקול וריעותא בגוף הגידין, ומשא"כ בנקלף בקלות מעל הגידין, ש"ל שבזה אין בקיאות לקבוע שאין זו ריעותא בגוף הגידין. יליע טובא, דלכאוי עיקר כונת מרן זצ"ל אינה רק מסברא בעלמא, שליחה קרושה זו נחשבת לקלקול בשר ודינה כרקבון שהוזכר בפוסקים ובמקום הגידים עצמם חשב ריעותא שיש לחוש שנתקלקלו גם גוף הגידין, דאי משום הא, הרי יש לדון טובא אם קרום זה נחשב כרקבון או לקותא, דלפי ראות עינינו אין כאן שום רקבון וקלקול כלל, ואין זה אלא קרום טבעי. ואין שום חזרת לומר שקרום זה נכלל בכלל רקבון שקבעו הפוסקים שיש בו משום ריעותא לגידין. אלא שכונת מרן זצ"ל לכאוי מתבארת היטב בסימן שאחריו, סי' מ"ח, שקרום זה נחשב כריעותא מצד המציאות, שהרי נמצא שבאותו אופן שהוא דבוק לגוף הגידין אכן ישנם אחוזים גבוהים מאוד של טריפות (חמשים עד שישים אחוז, כדבריו שם), ומשא"כ כשאין דבוק לגידין עצמם. ולכן בדבוק לגידין נחשב כריעותא גמורה. ובתוספת ביאור נתבאר ד"ז בתשובת המנח"י אליו, בח"ז סי' נ"ב. וכיון דהכי, יש לדון טובא על קרום זה שלפנינו שלכאוי המציאות כאן שונה, ואין רואים כאן שום תוספת אחוזי טריפות מחמתו (אם אכן נתברר כן, וכנ"ל אות ג'), וגם אין רואים במציאות שהוא פוגע בגידין כלל וגורם לשינוי כלשהו בגוף הגידין, ואינו אלא קרום חיצוני הנקלף מעל הגידין (אפי' אם נקלף בקושי), ואין לכאוי סיבה להגדירו כריעותא בגידין אפי' במקרה שהוא דבוק בגוף הגידין. וכבר שמעתי שמרן הגאב"ד שליט"א העיר שאינו מבין למה מטריפים אף במקרים כאלה, אלא שכיון שנמסר לו שכך מקובל בעדה"ח להחמיר בזה, הניח הדבר על מנהגו.

עוד יש לעיין, אפילו אם נפסול כל אותם עופות שיש בהם קרום הדבוק על הגידים ממש, האם אכן מחוייבים לפתוח כל שוק ושוק ולבדוק שאין בו קרום כזה, שלפי צורת התופעה כרגע, אין הריעותא ניכרת מבחוץ כלל,

והשאלה אם יש חיוב בדיקה אחר ריעותא זו, שהרי לפי התרשמותי, כל מה שפוסלים כעת בעדה"ח אחרי כל הבדיקות, אינו אלא אחוזים בודדים ממש מכלל העופות, ולכאוי א"כ אין ריעותא זו (במצב שלדעת העדה"ח יש לפסול) בשיעור של מיעוט המצוי, ואין חיוב בדיקה אחריו. (ומשא"כ בנידון שבקנה בשם, שהיה הריעותא ניכר מבחוץ במישוש במקום צוה"ג, והרי הריעותא לפניך לצריך לבדוק מצב הריעותא, וכאמור באופן שהיה דבוק לגידין אכן היה בו אחוזים גבוהים של טריפות. ויתכן גם שהיתה הריעותא מצויה יותר והי' בכלל מיעוט המצוי, והיה חיוב לבדוק אחר ריעותא זו, ואח"כ לבדוק מצב הריעותא עצמה).

ה. והנה זה עתה הגיע לידי דברים שנרשמו מפי ר"ד שווימר, (נתקבל מיד חתנו), ושם הוא מעיד שמקרה זה שלפנינו היה גם לפני מרן בעל קנה בשם זצ"ל, והטריפו בהחלט. ונפשי בשאלתי אם אכן כך פני הדברים. והנה שם בדבריו טורח הרד"ש להסביר ההבדל בין המקרה הנידון בתשו' קנה בשם ששם היתה ההוראה שאם אותה לקותא (או איזה שם וחניכה שניתן לה) מתקלפת בקלות מעל הגידים שהיו מכשירים תמיד, לבין המקרה שלפנינו שלא יועיל הקילוף ויש לחשוש ללקותא גם בגוף הגידין. וכפה"י מחמת עומק המושג וקוצר המשיג לא זכיתי להבין שיחתו כלל, ואין הדברים נקלטים בדעתי, מה הבדל יש בין לקותא ללקותא. וכפי שכבר כתבתי לעיל, אכן לפי מיעוט הבנתי יש הבדל בין לקותא ללקותא, אבל לאידך גיסא, שהלקותא שלפנינו לכאוי אינה באמת לקותא כלל ועיקר, וגם לא הוכח כלל שגורמת לנזק כלשהו לגידין, ומשא"כ במקרה הנידון בקנה בשם. ואכלה פני הדרי"ג שיאיר עיני בענין זה.

ו. יש להעיר עוד לגבי מה שיש שטענו שצריך אפי' להכשיר הכלים, דבאמת אף בעשרים אחוזי טריפה אי"ז אלא מיעוט המצוי המחייב בדיקה, אבל ודאי בדיעבד לא נטרפו הכלים. וגם אם נחשיב מצב זה כריעותא ומשום שאין בקיאתן בבדיקה מטריפים את העוף (והיינו לפי שיטת המעוררים, או באופן שדבוק לגידין לפי מה שמטריפים בעדה"ח), הרי כבר נתבאר בדע"ת ססקי"ג שאי"ז אלא חומרא בעלמא.

החותם ברעדה ובבקשת מחילה וסליחה על העזתי

ובתקוה שיתבררו ויתלבנו הדברים למען קדושת ישראל וקדושת המאכלות

צעיר התלמידים

שמואל מורגנשטרן

ישיבת מיר

טל. 053-31-91-800

פקס. 153-777-66-0626

נ.ב. הנני מצרף בזה גם את המכתבים הנוכחים בתוך דברי, למען שלמות הענין, במקרה ולא היו כבר לנגד עיני מעכת"ר הרב שליט"א.